

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری صاد
مدیر مسئول و سردبیر: محمدرضا شفیعی
دبیر تحریریه: امیر افشار فتوحی

www.rooznamehsaba.com
rooznamehsaba

تهران - خیابان آیت الله مدنی - کوچه خجسته منش - پلاک ۵
تلفن: ۰۶-۷۷۵۸۲۴۲۲ فکس: ۷۷۵۴۸۲۴۵
چاپ: موسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران
توزیع: نشر گستر امروز

گفت‌وگوی صبا با هادی مقدم‌دوست کارگردان و منتقد سینما: کارکرد واقعی نقد سازندگی است نه تخریب

باعث شد نکاتی را بفهمم و رعایت کنم. وی در خصوص جایزه نقد دوزیست گفت: درباره ورود چهره‌های جدید (چه روزنامه‌نگاران چه آکادمیک‌ها) نظرات متفاوتی هست. برخی معتقدند بها دادن زیاد ممکن است معیارها را برهم بزند. اما در عمل، این ورود چه با حمایت مجموعه‌ها، چه به صورت مستقل با گوشی و کانال و پیج دارد اتفاق می‌افتد. مقدم‌دوست افزود: وقتی مجموعه‌ای همراهی و پشتیبانی می‌کند، در واقع دارد آن فضای جمعی گذشته را بازسازی می‌کند؛ فضایی که باعث تبادل نظر و رشد فردی و گروهی می‌شد. حالا هم اگر مجموعه‌ای مثل نشریه یا کارگاه آموزشی بیايد و به جوان‌ها کمک کند، اتفاق خوبی می‌افتد. این فضاها، امکان نقد و نقد شدن نقد را فراهم می‌کنند. خود فضاها جمعی یک ویژگی موثر دارند؛ یعنی باعث می‌شوند کار دقیق‌تر و آموختنی‌تری تولید شود. وی تأکید کرد: ورود استعدادها چیزی نیست که بشود از آن انتقاد کرد؛ اتفاقاً باید برای آن فضا فراهم کرد. بله، ممکن است نیاز به آسیب‌شناسی باشد، اما اصل ماجرا چیز خوبی است. بعضی می‌گویند اینستاگرامی شدن نقد، معیارها را به هم می‌ریزد، اما هدف همین است که با همراهی جمع، نقد به معیار نزدیک شود. نقد ابراز احساس صرف نیست. نقد حساب‌شده، جدی و محاسبه‌شده است. وی تصریح کرد: برخی تصور می‌کنند اگر خشمگین‌تر بنویسند، جدی‌تر به نظر می‌رسند؛ اما این فقط یک ژست است. نقد قرار نیست شما را خوش‌تیپ‌تر کند! اینجا بحث حرف حساب است، نه جذابیت ظاهری. بله، ممکن است برای بعضی‌ها این ژست خریدار هم داشته باشد، اما جعلی است. آنچه مهم است، «حرف حساب» و نه «ژست احساساتی» است. وی در پایان گفت: نقدی که حساب‌شده باشد، خودش می‌تواند جذاب و تأثیرگذار باشد. این مسأله، بیشتر به نگاه برخی نویسندگان و صاحبان اثر برمی‌گردد که در پی برجسته شدن هستند. اما راه برجسته شدن هم وجود دارد که نوشتن یک نقد دقیق و سنجیده است.

مقدم‌دوست تصریح کرد: در آن زمان، نویسندگان در گفت‌وگو با یکدیگر بودند، اثر می‌گذاشتند و باعث می‌شدند نقدها فنی‌تر و سنجیده‌تر باشند. نقدها بیشتر بر پایه حرف حساب و تحلیل استوار بود تا انتقال صرف احساسات. به نظر من این یک تغییر مهم در زیست رسانه‌ای ماست. بستر اصلی نقد، مطبوعات و روزنامه‌ها بود، که حتی تأثیر غیرمستقیم رسانه‌هایی مثل تلویزیون را نیز شامل می‌شد. وی اظهار داشت: کارکرد واقعی نقد، سازندگی است. حتی اگر کسی از روی دوستی یا لجبازی چیزی بنویسد، در نهایت می‌گوید «دلم می‌سوزد»، یا «می‌خواهم کمک کنم»، یعنی از نیت سازنده صحبت می‌کند. نقد اساساً برای تخریب نیست، اگر چه می‌تواند به تخریب هم منجر شود. اما وقتی نقدها بر پایه روابط، تمایلات شخصی یا سفارش نوشته شوند، ضعیف می‌شوند. در این شرایط، دیگر قابل دفاع نیستند و نوشته‌ها عمق و توان کارشناسی ندارند. مقدم‌دوست خاطر نشان کرد: وقتی نقد فقط بر احساسات یا خشم یا مهربانی تکیه دارد، کارکرد نقد کارشناسی از بین می‌رود. در گذشته، حتی اگر مطلبی به یک اثر نمره‌ای می‌داد، آن نمره حاصل یک فرآیند کارشناسی بود. یعنی بالای آن امتیاز، یک تحلیل کارشناسی وجود داشت. اما حالا گاهی تمام مطلب تبدیل به خشم یا ستایش مطلق می‌شود. این شکل از نقد، دانش‌ورانه نیست. وی ادامه داد: یک نقد خوب باعث می‌شود که خود فیلم‌ساز یا نویسنده متوجه شود دقیقاً چه کرده است، چه کاستی‌ها و چه قوت‌هایی داشته. گاه آدم در فرآیند تولید نمی‌داند دقیقاً چه کرده، اما یک نقد کارشناسی او را به شناخت می‌رساند. برای من بارها پیش آمده که نقدی خواندم که نکاتی را به من آموخته، حتی اگر نقدی منفی بوده، و این برایم مثل هدیه‌ای ارزشمند بوده است. مقدم‌دوست اظهار داشت: باید با نقد رابطه‌ای غیرعصبی داشت. اگر کسی فقط منتظر تعریف باشد، طبیعی است که روزی هم ممکن است با نقد مواجه شود. اما اگر از نقد چیزی بیاموزد، ارزش آن نقد بیشتر می‌شود، حتی اگر تلخ باشد. اولین نقدی که از کارم نوشته شد، من را ناراحت کرد، اما بعد فهمیدم که آن حرف‌ها

باتوجه به نیاز فضای فرهنگی کشور به جریان نقد حرفه‌ای، دومین دوره جایزه نقد فیلم بر بستر نقد سربال‌های شبکه نمایش خانگی به همت گروه فرهنگی دوزیست برگزار می‌شود. در همین باره هادی مقدم‌دوست، کارگردان و منتقد سینما، عضو هیئت داوران دومین جایزه نقد نمایش خانگی در خصوص تغییر نقد در سینما گفت: تغییرات شرایط نقد و اوضاع آن، به نظر من، بسیار وابسته به تحولات در اشکال مختلف رسانه‌ها بوده است. یعنی وقتی رسانه‌ها فراگیرتر شدند، به‌ویژه پس از دوران مجله‌ها و با آمدن اینترنت، سایت‌ها، وبلاگ‌ها، فرم‌های گفتگو و قالب‌های گوناگون در فضای مجازی (تا به امروز که به کانال‌ها و شبکه‌های اجتماعی رسیده‌ایم) شرایط نقد هم به شدت تحت تأثیر قرار گرفت. وی افزود: وقتی امکان ارائه محتوا افزایش یافت و در دسترس همگان قرار گرفت، شرایط نقد هم تغییر کرد. من این تغییر را به چشم دیده‌ام. با آغاز دسترسی مستقل افراد به فضای مجازی، دیگر ساختارهای منسجم رسانه‌ای مانند مجله‌ها که سردبیر داشتند، سرویس‌ها و صفحات مشخصی داشتند و نویسندگان در قالب یک جمع، زیر نظر سردبیر فعالیت می‌کردند، کم‌رنگ شدند. مقدم‌دوست ادامه داد: بعد از آن، افراد خود صاحب رسانه شدند، مثلاً با داشتن وبلاگ. این تحولات، به نظر من، باعث شد نقد از همفکری و بازخورد جمعی کم‌بهره شود. پیش‌تر در آن ساختارهای جمعی، نقدها نقد می‌شدند، مطالب بازنگری می‌شد، اما با شخصی شدن رسانه‌ها، این فرآیند از بین رفت. وی تأکید کرد: نتیجه این شد که فضای ابراز احساس، جای نقدهای عمیق و کارشناسی را گرفت. بله، همه نقدها می‌توانند نوعی نظر شخصی باشند، چه قوی و چه ضعیف، اما من از واژه «ابراز احساس» استفاده می‌کنم چون احساس می‌کنم کیفیت تخصصی نقد کم‌رنگ‌تر شده است. فضای کلی نقد، به فضایی تبدیل شده که در آن ابراز احساس بیش از تحلیل فنی و دقیق جای دارد. در گذشته، این گونه نبود؛ نقد احساسی یا واکنشی بسیار کمتر دیده می‌شد.

